

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Vedecká rada Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva
Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre

Ing. Viera Rendeková

Zeleň ako významný prvok obnovy štruktúry vidieckeho sídla

Nitra 2008

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA ZÁHRADNÍCTVA A KRAJINNÉHO INŽINIERSTVA
Katedra záhradnej a krajinej architektúry

Zeleň ako významný prvok obnovy štruktúry vidieckeho sídla

Autoreferát dizertačnej práce
na získanie akademického titulu *philosophiae doctor*
v študijnom odbore: 6.1.17 Krajinná a záhradná architektúra

Ing. Viera Rendeková

Nitra, 2008

Dizertačná práca bola vypracovaná v internej forme doktorandského štúdia na Katedre záhradnej a krajinskej architektúry, FZKI SPU v Nitre.

Doktorand: Ing. Viera Rendeková
Katedra záhradnej a krajinskej architektúry
Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Vedúci dizertačnej práce: doc. Ing. arch. Roberta Štěpánková, PhD.
Katedra záhradnej a krajinskej architektúry
Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Oponenti: prof. RNDr. Juraj Hreško, CSc.
FPV UKF Nitra

prof. Ing. Anna Jakábová, CSc.
FZKI SPU Nitra

prof. RNDr. Hubert Hilbert, CSc.
FSEV Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne

Autoreferát bol odoslaný dňa 12.08.2008

Stanovisko k dizertácii vypracovala Katedra záhradnej a krajinskej architektúry, FZKI SPU v Nitre.

Obhajoba doktorandskej dizertácie sa koná dňa 12.9.2008 o 9.00 h pred komisiou pre obhajobu dizertačných prác študijného odboru 6.1.17 Krajinná a záhradná architektúra na Fakulte záhradníctva a krajinného inžinierstva, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre.

Miesto konania: Katedra biotechniky parkových a krajinných úprav
Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Tulipánová 7, 949 01 Nitra

Miestnosť: D-14

S dizertačnou prácou sa možno oboznámiť na dekanáte FZKI.

Predseda komisie pre obhajoby vo vedeckom odbore 6.1.17 Krajinná a záhradná architektúra

prof. Ing. Ján Supuka, DrSc
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

ABSTRAKT

Predkladaná práca je zameraná na hodnotenie zelene v urbanizovanom prostredí zo všestranného hľadiska jej polyfunkčných účinkov.

Vedeckým cieľom dizertačnej práce je stanovenie metód hodnotenia súčasného stavu zelene vo vidieckom sídle s dôrazom na zlepšenie kvality zelene v zmysle zachovania estetickkej, architektonickej a kultúrno – historickej kvality vidieka a návrh vlastnej metodiky za účelom zlepšenia kvality zelene a celkového obrazu sídla vidieckeho typu.

Overenie metodík bolo realizované na modelových vidieckych sídlach Výčapy-Opatovce, Jelšovce a Veľké Zálúžie.

Snahou zvolených metodík je objektivizácia hodnotenia vybraných plôch zelene v obciach. Metodika VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) zahŕňa hodnotenie zelene v urbanizovanom prostredí z mnohostranného hľadiska jej polyfunkčných účinkov. Jednotlivé kategórie zelene sú triedené podľa ich priestorovo-funkčného uplatnenia a podrobnejšie hodnotenie z hľadiska sortimentačnej skladby, kvality rastu a vývoja, odolnosti voči negatívnym vplyvom prostredia a pod. Metodika podľa Kuczmana (2006) je zameraná na vizuálne hodnotenie obrazu v sídle vidieckeho typu. Jej snahou je objektivizácia hodnotenia vybraných prvkov. Hodnotenie sa uskutočňuje na základe priestorového rozboru prvkov abiotického a biotického charakteru. Hodnotí sa estetická kvalita, kultúrno-historická hodnota a architektonická kvalita prvkov.

Novo navrhnuté metodické ukazovatele boli vytvorené na základe kritérií metodiky VEGA 1/7661/20, metodiky podľa Kuczmana a vlastných kritérií. Metodické ukazovatele boli pretvorené tak, aby boli aplikovateľné na zhodnotenie zelene vo vidieckom sídle.

Terénnym prieskumom obcí bolo zistené, že zeleň na analyzovaných plochách jednotlivých obcí výrazne absentuje, prevládajú introdukované a ihličnaté dreviny a úroveň údržby ja na nízkej úrovni. Z výsledkov analýz teda vyplýva, že v hodnotených sídlach je nutná výsadba, obnova a revitalizácia drevinovej vegetácia, ktorá by bola nie len estetická, ale aj funkčná v daných priestoroch.

Kľúčové slová: vidiecke sídlo, zeleň, urbanizované prostredie, revitalizácia

ABSTRACT

Focus point of this research work is the valuation of the polyfunctional exploitation of the verdure in urban areas. Research goal of this work is determination of valuation methods. These methods will be used for valuation of present state of verdure in rural settlement. Weight of these methods is on protection of aesthetical, architectonical and cultural-historical value of rural areas.

Verification of methods was implemented on three rural settlements: Výčapy – Opatovce, Jelšovce and Veľké Zálužie. By selected methods we would like to make valuation of chosen verdure areas in settlements more objective. Methodology VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) is aim on verdure valuation in urban areas from point of its polyfunctional influences. Single categories are selected by space-functional use and by more detail valuation from point of assortment structure, growth and development quality, resistance against harmful influences of environment.

Methodology by Kuczman (2006) is aim on visual valuation of image of rural settlement. Valuation is implemented on base of place analyses of abiotic and biotic elements. By this method is evaluated aesthetical quality, cultural-historical value and architectonical quality of the elements.

New, modified methodology was created on base of VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) and Kuczman (2006) with addition of new criteria. Criteria of methodology were remodeled for more suitable valuation of the verdure in rural areas.

By terrain research we found out that verdure on analyzed areas in selected settlements is significantly missing, dominant are introduced species and also coniferous species. Maintenance of the verdure is on low level. From results of analyses follows that in valuated settlements the increasing of verdure areas is needed. This problem can be solved by revitalization of woody species, and by increasing of share of woody species for better aesthetical but also functional value in settlements.

Key words: rural settlement, verdure, urban area, revitalization

OBSAH

ABSTRAKT	3
ABSTRACT	4
ÚVOD	6
2 CIEĽ PRÁCE	7
3 MATERIÁL A METÓDY	7
3.1 Hlavné metodické postupy	7
3.2 Charakteristika zvolených metodík	8
3.3 Charakteristika prostredia modelových obcí	10
3.3.1 Charakteristika obce Výčapy – Opatovce	10
3.3.2 Charakteristika obce Jelšovce	11
3.3.3 Charakteristika obce Veľké Zálužie	12
4 VÝSLEDKY	14
4.1 Vyhodnotenie vybraných obcí prostredníctvom zvolených metodík	14
4.2 Porovnanie metód použitých pri hodnotení zelene vidieckeho sídla	18
4.3 Zhrnutie výsledkov	19
5 ZÁVER	21
6 POUŽITÁ LITERATÚRA	23
7 ZOZNAM PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI	23

ÚVOD

V rozvoji Slovenska majú vidiecke sídla, ich potenciály a krajinné priestory nezastupiteľné miesto (predstavujú 95% všetkých sídiel) a tiež tým, že tu žije takmer polovica obyvateľov Slovenska. Vidiecke sídla predstavujú aj významné a špecifické hospodárske, sociálne, kultúrne, ekonomické a sídelné hodnoty. Z kultúrnych, sociálnych a ekonomických tradícií a historického vývoja jednoznačne vyplýva, že Slovensko je vidiecka krajina a že ďalší rozvoj slovenského vidieka predstavuje významný determinant v rozvoji celej krajiny.

Vidiek je priestorom prírodných krás a zachovanej typickej miestnej alebo regionálnej kultúry, ktorá má hlboké historické korene a je charakteristická vzťahom človeka k prírode.

Vidiecke sídla slúžia ako priestor na uspokojovanie potrieb spoločnosti. Ich štruktúra sa vývojom mení. Spoločnosť je náročnejšia na seba i na svoje okolie, teda na priestory, v ktorých sa nachádza. Je dôležitá a potrebná aktivácia vnútorných rozvojových zdrojov dediny, jej jednotlivých potenciálov, predovšetkým však sociálneho potenciálu, ako základného predpokladu obnovy a rozvoja dediny, ktorý má podstatný vplyv na celkové formovanie obrazu vidieckych sídiel.

Dedina, ako typ sídla, je z hľadiska vývojovo-historického najstarším reprezentantom trvalých ľudských sídiel a počas dlhodobého historického vývoja najpočetnejšou formou sídelných štruktúr na území dnešného Slovenska. Na dedine je sústredený potenciál, ktorý slúži nielen obyvateľom ale i širšiemu okoliu príslušného regiónu.

Vo všeobecnosti neexistuje presná definícia pojmov „vidiecke obyvateľstvo“ a „vidiecke oblasti“. Za vidiecke sídla sa všeobecne považujú sídla, ktoré nemajú štatút mesta a majú určitý charakter a typ osídlenia, určitú ekonomickú štruktúru, založenú na poľnohospodárstve a lesníctve, menej rozmanitú infraštruktúru a nízku hustotu obyvateľstva. Štatisticky sú to sídla do 5 000 obyvateľov.

Zeleň v sídelnom útvare tvoria všetky plochy pokryté vegetáciou na území sídelného útvaru. Patria k nim aj prvky líniového a bodového charakteru a plochy poľnohospodárskej pôdy, keď sú využívané ako sad alebo trvalý trávny porast. Súčasný stav zelene v jednotlivých sídlach je reálnym výsledkom vývoja osídlenia a tvorí základnú kostru, ktorá by mala byť napojená na zeleň mimo sídla, čím sa zabezpečí väzba na lokálny systém ekologickej stability územia.

2 CIEĽ PRÁCE

Vedeckým cieľom dizertačnej práce je stanovenie metód hodnotenia súčasného stavu zelene vo vidieckom sídle s dôrazom na zlepšenie kvality zelene v zmysle zachovania estetickkej, architektonickej a kultúrno – historickej kvality vidieka a návrh modifikovanej metodiky za účelom zlepšenia kvality zelene a celkového obrazu sídla vidieckeho typu.

- analýza existujúcich metodických postupov, ktoré hodnotia zeleň v sídle
- výber modelového územia – sídla vidieckeho typu;
- spracovanie historického vývoja sídla z dostupných podkladov a údajov – vývoj urbanistickej a architektonickej štruktúry a systému zelene,
- analýza súčasného stavu vybraného sídla
- vypracovanie klasifikátorov všetkých analyzovaných hodnôt zelene, ktoré sú pre jej funkčnosť v urbanizovanom prostredí rozhodujúce
- overenie určených klasifikátorov priamo v teréne vo väčších aj menších vidieckych sídlach. Získané výsledky sa použijú ako modelové príklady riešenia.
- výstupom bude štúdia pre vybraný priestor vidieckeho sídla.

3 MATERIÁL A METÓDY

Predmetom praktického overenia metodiky sú modelové vidiecke sídla Výčapy-Opatovce, Jelšovce a Veľké Zálužie, nachádzajúce sa v okrese Nitra. Ide o urbanizované prostredie lokalizované v poľnohospodárskej krajine.

3.1 Hlavné metodické postupy

- **analýza modelového územia – vidieckeho sídla:**
 - výber modelového územia, získanie textových a mapových podkladov, terénny prieskum a fotodokumentácia, spracovanie získaných podkladov, spracovanie mapových podkladov
- **analýza metodík hodnotiacich zeleň v sídlach v podmienkach Slovenska**
 - použitie metodiky VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) a metodiky podľa Kuczmana (2006)
- **spracovanie prieskumov a rozborov sídla** so zameraním na všetky determinanty vstupujúce do procesu vývoja sídla a **návrh modifikovanej metodiky** tvorby zelene, ako vymedzeného prvku obnovy a rozvoja sídla vidieckeho typu;
 - zhodnotenie vybraných metodík a ich prípadná modifikácia na základe aktuálnych – zmenených potrieb a využívania územia, prispeje

k formovaniu nových skutočností, o ktoré by mali byť už existujúce metodiky doplnené.

- **overenie modifikovanej metodiky** tvorby a obnovy zelene vidieckeho sídla, ktorá vznikne na základe doplnenia a modifikovania existujúcich postupov obnovy sídiel vidieckeho typu a vlastnej experimentálnej činnosti.
 - navrhovaná metodika bude overená na vybraných modelových územiach obcí Výčapy-Opatovce, Jelšovce a Veľké Zálužie

3.2 Charakteristika zvolených metodík

Metodika VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) zahŕňa hodnotenie zelene v urbanizovanom prostredí z mnohostranného hľadiska jej polyfunkčných účinkov. Jednotlivé kategórie zelene sú triedené podľa ich priestorovo-funkčného uplatnenia a podrobnejšie hodnotenie z hľadiska sortimentačnej skladby, kvality rastu a vývoja, odolnosti voči negatívnym vplyvom prostredia a pod. Kvalita jednotlivých kategórií je vyjadrovaná v čiastkových i súborných koeficientoch, ktoré umožňujú komplexný pohľad na zeleň a usmerňujú jej ďalšie rozširovanie a ochranu.

Metodika Kuczman (2006) je zameraná na vizuálne hodnotenie obrazu v sídle vidieckeho typu. Jej snahou je objektivizácia hodnotenia vybraných prvkov. Hodnotenie sa uskutočňuje na základe priestorového rozboru prvkov abiotického a biotického charakteru. Hodnotí sa estetická kvalita, kultúrno-historická hodnota a architektonická kvalita prvkov. Návrhy opatrení smerujú k vyzdvihnutiu kvality prvkov a tým k zlepšeniu hodnoteného obrazu.

Modifikované metodické ukazovatele boli vytvorené na základe kritérií metodiky VEGA 1/7661/20, metodiky podľa Kuczmana a vlastných kritérií. Metodické ukazovatele boli pretvorené tak, aby boli aplikovateľne na zhodnotenie zelene vo vidieckom sídle. Kritériá v rámci jednotlivých klasifikátorov boli upravené na trojstupňovú stupnicu. Metodika je zameraná na zhodnotenie funkčných plôch zelene v sídle ako aj na podiel zelene na týchto plochách, jej zdravotný stav, údržbu a vhodnosť sortimentu do vidieckeho priestoru.

Tieto metodické ukazovatele boli rozdelené na určujúce, korigujúce a vzťahové ukazovatele.

Tabuľka 1 Prehľad použitých metódik

Metodika VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002)			Metodika Kuczman (2006)			Modifikovaná metodika (Rendeková, 2008)		
A. Funkčné kategórie	verejná zeleň	parky parčíky sídľisková zeleň aleje bulváry sprievodná zeleň zeleň eróziou ohrozených svahov ochranná zeleň lesopark, parkový les	A. Abiotické prvky	výška tvar farba kultúrno-historická hodnota architektonická hodnota	A. Funkčné kategórie zelene	verejná zeleň	parky/parčíky aleje sprievodná zeleň zeleň eróziou ohrozených svahov ochranná zeleň	
	vyhradená zeleň	arboréta, botanické záhrady zeleň školských zariadení zeleň zdravotníckych zariadení zeleň športových areálov zeleň rekreačných zariadení	B. Biotické prvky - bodová zeleň	výška tvar farba textúra premenlivosť kultúrno-historická hodnota		vyhradená zeleň	zeleň rekreačných zariadení zeleň školských zariadení zeleň zdravotníckych zariadení zeleň športových areálov	
	funkčné a majetkoprávne nejednotne zaradené kategórie zelene	zeleň cintorínov rozptýlená zeleň autoparkoviská	C. Biotické prvky - skupinová zeleň	druhovú pestrosť výška porastu tvar vrstevnatosť farba porastu textúra skupiny		funkčne a majetkoprávne nejednotne zaradené kategórie zelene	zeleň cintorínov rozptýlená zeleň autoparkoviská	
	súkromná zeleň	rodinné záhrady okrasného typu rodinné záhrady úžitkového typu záhradkárske osady		výška porastu tvar vrstevnatosť farba porastu kompaktnosť premenlivosť kultúrno-historická hodnota		súkromná zeleň	rodinné záhrady okrasného typu rodinné záhrady úžitkového typu záhradkárske osady	
						B. Kritériá určujúce kvalitu zelene	podiel funkčných plôch zelene na analyzovanej ploche podiel drevinovej vegetácie na funkčných plochách zdravotný stav porastov úroveň údržby porastu vhodnosť sortimentu drevín vo vidieckom priestore	
B. Kritériá určujúce kvalitu zelene	podiel funkčných plôch zelene na analyzovanej ploche vzrastlosť porastov podiel drevinovej vegetácie na funkčných plochách zdravotný stav porastov esteticko-architektonické pôsobenie zelene súčasná úroveň údržby			C. Kritériá korigujúce	umiestnenie zelene podľa plochy a antropického zaťaženia podiel introdukovaných drevín podiel ihličnatých drevín farebné pôsobenie zelene vo vidieckom priestore druhovú pestrosť porastu			
C. Kritériá korigujúce výsledky analýzy určujúcich kritérií kvality zelene	umiestnenie zelene podľa plochy umiestnenie zelene podľa miery antropického zaťaženia podiel introdukovaných drevín podiel ihličnatých drevín			D. Vzťahové kritériá	dominujúca funkčnosť zelene členenie sídelnej zelene z hľadiska dosahových rozmerov kultúrno-historická hodnota			
D. Kritériá vzťahové	dominujúca funkčnosť zelene							

- **doplnené vlastné kritériá**

3.3 Charakteristika prostredia modelových obcí

Vybrané modelové vidiecke sídla sa nachádzajú na juhozápadnom Slovensku v severnej časti okresu Nitra - Výčapy-Opatovce a Jelšovce a západnej časti okresu Nitra - Veľké Zálužie. Obce Výčapy-Opatovce a Jelšovce, ležia pri štátnej ceste I/64 Topoľčany – Nitra – Nové Zámky, severne od mesta Nitra, medzi železničnou traťou Topoľčany – Nitra- Nové Zámky a riekou Nitrou. Obec Veľké Zálužie leží pri štátnej ceste I/51 Bratislava – Nitra – Levice, a jej trase, t.č. štátnej ceste III/051177 Nitra - Veľké Zálužie.

3.3.1 Charakteristika obce Výčapy-Opatovce

Výčapy - Opatovce sa nachádzajú na juhozápadnom Slovensku, v severnej časti okresu Nitra. Obec Výčapy Opatovce je charakterizovaná ako vidiecky priestor, patrí do okresu Nitra a kraja Nitra. Sídlo je poľnohospodárskou obcou nachádzajúcou sa približne 18 km severne od Nitry v nadmorskej výške 155 m. Obec je situovaná v juhovýchodnej časti Nitrianskej pahorkatiny na pravostrannej nive a terase rieky Nitry.

Katastrálne územie obce je výškovo členené v rozpätí cca 146 – 250 m.n.m a celkový výmeru má 1 607 ha.

Charakteristika súčasného stavu obce a zelene v obci

Katastrálne územie obce Výčapy - Opatovce pozostáva z jedného katastra. Okrem skutočnosti, že sa jedná o výrazne poľnohospodársky charakter celého územia s prevahou veľkoplošného hospodárenia, nachádzajú sa tu vodné toky, vodné plochy slepých ramien rieky, remízky, PPF, vinice, hospodárske dvory PD a drobné výrobné prevádzky.

Obec sa nachádza obojstranne pozdĺž hlavnej cesty. V západnej časti katastrálneho územia obce, za železničnou traťou sa nachádza hospodársky dvor PD a vinohrady.

Nová zástavba rodinných domov sa nachádza prevažne v západnej a východnej okrajovej časti obce, inak sa jedná skôr o zmiešanú zástavbu, ktorá vzniká postupnou rekonštrukciou a dostavbou pôvodnej štruktúry obytnej zástavby.

Výškovú a priestorovú dominantu obce tvorí rímskokatolícky kostol. Prevažnú časť obce tvorí bytová zástavba sústredená v hraniciach zastavanej časti obce. Výroba je situovaná prevažne v okrajových častiach obce a v chotári. Základy urbanistickej kompozície obce sa postupne prispôbovali prírodným danostiam príhľadného územia – terénny reliéf – vodné toky – štátne cesty.

Verejná zeleň nachádzajúca sa v obci je výrazne zanedbaná s veľmi nízkou biotickou významnosťou. Pozdĺž hlavnej komunikácie sú rozdrobené a úzke pásy zelene, ktoré sú nevyužitú a chýbajú plochy so sústredenými prvkami zelene.

V sídle prevažuje pravouhlá štruktúra, ktorá je pozorovateľná i vo vzťahu k zeleni, kde sa v uhloch napájajú na nosné líniové prvky. Ak však budeme rešpektovať názor odborníkov (Vreštiak, 1991), že za ucelené plochy zelene sa považujú len plochy väčšie ako 0,5 ha a širšie ako 20m, potom musíme konštatovať, že v obci sa prakticky plochy verejnej zelene nenachádzajú, resp. nenachádza sa centrálna verejná plocha zelene, ktorá by sa dala pokladať za nosný, centrálny prvok. Väčšia plocha zelene – solitérne dreviny ako aj menšie skupinky drevín sa vyskytujú v centrálnej časti obce pri dome kultúry a pri zdravotnom stredisku. Parčík nachádzajúci sa pri zdravotnom stredisku je výrazným fenoménom tejto obce.

3.3.2 Charakteristika obce Jelšovce

Jelšovce ležia pri pravom brehu rieky Nitry na Podunajskej pahorkatine v nadmorskej výške 148 metrov nad morom. Obec leží na štátnej ceste I/64 Topoľčany – Nitra – Nové Zámky, medzi železničnou traťou Topoľčany – Nitra – Nové Zámky a riekou Nitrou.

Katastrálna výmera obce v hektároch k 1.januáru 1991 (podľa posledného sčítania) spolu 1044 hektárov, z toho poľnohospodárska pôda 914 hektárov, orná pôda 895 hektárov, ovocné sady 19 hektárov, vodné plochy vrátane rybníkov 52 hektárov, zastavané plochy 35 hektárov, ostatné plochy 43 hektárov.

Charakteristika súčasného stavu obce a zelene v obci

Z hľadiska priestorového využitia predstavuje obec najmä typickú vidiecku zástavbu prevažne objektov na bývanie – rodinných domov formovaných do voľnej uličnej zástavby v podlažnosti do druhého nadzemného podlažia. Táto štruktúra sa uplatňuje takmer bezvýhradne v celej obci mimo druhej významnej kategórie – objekty poľnohospodárskej výroby vo forme solitérnej zástavby, ktorá tvorí vyše 1/3 zástavby celej obce a je lokalizovaná prakticky do jedného areálu. Prakticky výlučne je obytná výstavba sústredená do rodinných domov, v obci sa nachádzajú len dva bytové domy, ktoré sú však súčasťou výrobných areálov.

V sídle sú rozdrobené a malé plochy funkčne diferencovanej zelene, ktoré nemajú koncepciu a nepôsobia priestorovotvorne. Miestami odrastená zeleň a solitérne dreviny pôsobia ako jednotiace prvky len okolo kostola. Popri komunikáciách rozdrobené, malé

a úzke plochy zelene sú nevyužívané a z kompozičného hľadiska problematické, v obci chýbajú plochy so sústredenými prvkami zelene. Vo všeobecnosti je v sídelnom útvere Jelšovce pozorovateľná líniová sústava zelene, kde určujúcou líniou v minulosti bola rieka Nitra, neskôr sa určujúcou líniou stala štátna komunikácia v smere Nitra - Topoľčany. Jediná nosná a vzrástla zeleň sa nachádzala pri futbalovom ihrisku, ktorá bola však jednorázovo a necitlivo v rokoch 2000 a 2001 odstránená.

Vegetácia, vyskytujúca sa v súčasnosti v území je podstatne odlišná od pôvodnej vegetácie. Vysokú prevahu majú agrocenózy, ktorých celková biotická významnosť je nízka. Výnimku tvoria niektoré lokality: ide najmä o nivy vodných tokov a lesíky, väčšinou izolované a menšieho rozsahu.

V záujmovom území sa vyskytujú aj sady ovocných drevín, najmä v medzihrádzovom priestore v blízkosti rieky. Niektoré z týchto sadov sú dobre udržiavané, bylinné poschodie má lúčny charakter – upravované kosením a bylinné poschodie ostatných sadov má charakter lúčneho úhoru.

3.3.3 Charakteristika obce Veľké Zálužie

Záujmové územie – obec Veľké Zálužie sa nachádza cca 11 km od Nitry a rozprestiera v južnej časti Nitrianskej pahorkatiny a na hornom toku Dlhého kanála, ktorý sa neďaleko Nových Zámkov vlieva do rieky Nitry. K obci patrí aj osada Titváň, ktorá sa nachádza juhovýchodne od stredu obce.

Obec, ktorá leží západne od mesta Nitra, je sídlo miestneho významu, je rozľahlá a má centrálny „homogénny“ obrys a charakter rastlého sídla. Obec rástla prikladaním nových častí v smere od centra založeného na bývalej štátnej ceste Nitra-Bratislava. Sú pre ňu dobré urbanistické predpoklady pre rozvoj sídelného útvaru. Nachádza sa v ťažisku katastra obce, spadá medzi územia ako sú sídla Báb, Jarok, Lehota, Rumanová, má centrálnu postavenie v spádovom území s jednotlivými sídelnými útvarmi.

Charakteristika súčasného stavu obce a zelene v obci

Ako už bolo spomenuté obec Veľké Zálužie má charakter rastlého sídla, kde sa jeho časti rozvíjali aditívnym spôsobom od pôvodného centra smerom k obvodu zastavaného územia. Priestorovo v súčasnosti dominuje občianska vybavenosť v ôkol cesty III/O5133 v prepojení na areál psychiatrickej liečebne s vysokou bohatou zeleňou a pamiatkovo chráneným objektom liečebne. Areál psychiatrickej liečebne napriek mimoriadnej bohatej vysokej zeleni nie je možné využívať v prospech všetkých obyvateľov, ale len pacientov

ústavu. Smerom k obvodu obce sa rozprestierajú tichšie a intímnejšie plochy pre bývanie. Koncepciu obce môžeme charakterizovať ako organizovanú zostavu usporiadaných funkčných zložiek územia, ktoré vytvárajú harmonicky fungujúci celok – komplexné životné prostredie so všetkými svojimi atribútmi. Vo všeobecnosti možno povedať, že sídlo má vysoké percento obytných domov stavebnotechnicky v nevyhovujúcom stave. V sídle prevažuje prízemná, jedno až dvojpodlažná zástavba rodinných domov, ktoré sa nachádzajú v juhovýchodnej časti obce, v tesnej blízkosti cintorína. Obec má vybudované aj viacpodlažné bytové domy. Plochy bývania sú umiestnené v zastavanom území obce ohraničenom hranicou zastavaného územia. Celá architektúra vidieckeho súkromného osídlenia je až príliš jednoduchá, no na druhej strane nie sú na tomto území z estetického hľadiska a tvorby krajiny žiaduce nejaké prvky modernej architektúry.

V obci sa nachádzajú dve plochy slúžiace na šport a to futbalový štadión s príslušnými plochami a športové ihrisko pri základnej škole. Vodný kanál vedúci pozdĺž obce je väčšinu roka suchý, bez vody a naplňa sa len v období zvýšených zrážok, alebo v čase topenia snehu. Je to úzky potôčik približne 20- 30cm široký, priameho tvaru bez výrazných, prudkých zmien tvaru. Sprievodná zeleň pozdĺž vodného kanála ako aj pozdĺž komunikácie výrazne absentuje a nachádzajú sa tu len trávnaté pásy.

4 VÝSLEDKY

4.1 Vyhodnotenie lokalít vybraných obcí prostredníctvom zvolených metodík

Súčasný stav zelene v jednotlivých sídlach je reálnym výsledkom vývoja osídlenia a tvorí základnú kostru, ktorá by mala byť napojená na zeleň mimo sídla, čím sa zabezpečí väzba na lokálny systém ekologickej stability územia.

Analyzované plochy v obciach (Výčapy - Opatovce, Jelšovce a Veľké Zálužie) boli hodnotené tromi metodikami- metodika VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002) , metodika podľa Kuczmana (2006) a modifikovaná metodika. Obce Výčapy - Opatovce a Jelšovce boli zhodnotené metodikou VEGA 1/7661/20 a metodikou Kuczman a obce Veľké Zálužie a Výčapy-Opatovce boli zhodnotené modifikovanou metodikou. Z toho vyplýva že obec Výčapy - Opatovce bola zhodnotená všetkými tromi metodikami.

Zhodnotenie plôch zelene na analyzovaných plochách v obci Výčapy - Opatovce podľa metodiky VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002)

Z hodnotenia zelene v obci vyplýva, že v obci prevládajú introdukované dreviny, čo nie je hodnotené pozitívne, pretože ide o sídlo vidieckeho typu s prepojenosťou na krajinu. Plochy sprievodnej zelene majú dobrú úroveň údržby, čo sa odzrkadľuje na ich zdravotnom stave. Sprievodná zeleň niektorých ulíc, ako aj pozdĺž hlavnej komunikácie je tvorené prevažne zeleňou predzáhradiek. Funkčnosť sprievodnej zelene môže byť zlepšená zvýšením podielu drevinovej vegetácie na funkčných plochách, ako aj skvalitnením údržby.

Pietna zeleň je v zhoršenom stave, s nízkou alebo žiadnou údržbou, najmä na oboch cintorínoch. Tiež diverzita použitých druhov je nízka. V týchto priestoroch je nevyhnutné zvýšenie druhového zloženia a skvalitnenie údržby.

Zhodnotenie analyzovaných plôch zelene podľa metodiky Kuczman (2006) v obci Výčapy-Opatovce.

Táto metodika je zameraná na abiotické a biotické prvky. Hodnotené boli aj prvky architektúry, ktoré majú kultúrny, architektonický alebo historický význam a vplyv na esteticko-architektonické pôsobenie sídla.

Zhodnotenie abiotických prvkov v obci. Zhodnotené boli pietne miesta (božie muky, kostol a dva cintoríny), školské zariadenia(materská škola, detské ihrisko a základná škola), občianska vybavenosť (zdravotné stredisko, obecný úrad a motorest). Všetky hodnotené prvky na daných plochách majú výrazne typický tvar, charakteristický pre vidiecke sídla.

Hodnotené pietne miesta (kostol a božie muky) v danom priestore pôsobili pozitívne a kombinácia farieb vytvárala harmonický farebný kontrast. Cintoríny nachádzajúce sa na analyzovanej ploche, naopak pôsobili veľmi disharmonicky a na danej ploche pôsobili rušivo. Všetky hodnotené plochy majú typický vidiecky charakter a architektonické črty pre riešenu oblasť.

Školské zariadenia (základná a materská škola) sú z architektonického hľadiska výrazne typické pre vidiecky priestor. Všetky tieto plochy pôsobia v obci neutrálne až disharmonicky a to hlavne školské ihrisko, ktoré pôsobí v danom priestore rušivo.

Občianska vybavenosť, do ktorej boli zahrnuté zdravotné stredisko, obecný úrad a motorest, majú výrazný typický vidiecky tvar a sú charakteristické pre vidiecke sídlo.

Zhodnotenie biotických prvkov bodovej zelene v obci podľa metodiky Kuczman (2006). Ide o zhodnotenie biologického materiálu v aktuálnom vegetačnom vývoji.

Z hodnotenia pietnej zelene vyplýva, že dreviny na analyzovaných plochách (božie muky, kostol a cintoríny) sú výškovo a tvarovo vhodné a typicke pre priestory vidieckeho sídla. Dreviny na všetkých plochách sú svojou textúrou vhodné do priestoru s priemernou kultúrno-historickou hodnotou.

Zhodnotenie školských zariadení - dreviny pri škole, materskej škole ako aj školskom ihrisku sú tvarovo prirodzene vhodné do priestoru so zachovanými tvarovými vlastnosťami korún, prevažujú kombinácie neutrálnych farieb a svojou farbou daný priestor nenarúšajú. Na hodnotených plochách sú vysadené dreviny s menej intenzívnou premenlivosťou a s priemernou až nízkou kultúrno-historickou hodnotou.

Zhodnotenie zelene občianskej vybavenosti, zdravotné stredisko, obecný úrad a motorest. Dreviny pri motoreste sú tvarovo aj výškovo prirodzene vhodné do priestoru a dreviny pri zdravotnom stredisku a obecnom úrade sú výškovo menej vhodné. Dreviny vo všetkých troch prípadoch sú svojou textúrou vhodné do jednotlivých priestorov, ktorá je typická pre vidiecke priestory.

Zhodnotenie biotických prvkov skupinovej zelene v obci podľa metodiky Kuczman. Pri tejto metóde sa hodnotila druhová pestrosť porastu, výška, tvar, textúra, kompaktnosť, premenlivosť a kultúrno-historická hodnota porastu.

Z hodnotenia pietnej zelene, vyplýva, že takmer pri všetkých plochách pietnej zelene je stredne vysoká druhová pestrosť s typickým tvarom drevín, vhodné do vidieckeho priestoru. Dreviny na analyzovaných plochách majú prevažne priemernú až nízku kultúrno-historickú hodnotu.

Zhodnotenie zelene v školských zariadeniach. V materskej škole je vysoké zastúpenie drevinovej vegetácie s vysokou druhovou pestrosťou, s vhodnou výškou a tvarom porastu a typickou textúrou. Pri základnej škole a ihrisku je stredne vysoké druhové zastúpenie (max. 5 druhov), s typickým tvarom drevín, so zachovanými tvarmi korún. Tieto plochy sú tvorené iba stromovou vegetáciou s typickou textúrou.

Občianska vybavenosť (zdravotné stredisko, obecný úrad a motorest). Zeleň pri zdravotnom stredisku a pri motoreste tvorí výlučne stromová vegetácia s typickým tvarom a textúrou drevín, so stredne vysokou druhovou pestrosťou s harmonickou farbou porastu. Druhová pestrosť porastu pri obecnom úrade je vysoká (nad 6 druhov), dreviny majú typický tvar a textúru. V poraste sú zastúpené všetky tri etáže vegetácie, ktoré tvoria súvislý porast s menej intenzívnou premenlivosťou so strednou kultúrno-historickou hodnotou.

Biotické prvky v sídle majú typický tvar a textúru, ide prevažne o staršie výsadby. V obci sa nenachádzajú biotické prvky s vysokou kultúrno-historickou hodnotou. Prevažuje stredne vysoká alebo žiadna kultúrno-historická hodnota, čo však nemá vplyv na funkčnosť plôch hodnotenej zelene.

Zhodnotenie plôch zelene na analyzovaných plochách v obci Jelšovce podľa metodiky VEGA 1/7661/20 (Hrubík, 2002).

Sprievodná zeleň je v obci zastúpená vysokým podielom funkčných plôch ako aj podielom drevinovej vegetácie na funkčných plochách, čo je hodnotené pozitívne z hľadiska hygienického a bioklimatického pôsobenia. Zeleň na funkčných plochách je dobre udržiavaná a esteticky pôsobivá. Sprievodnú zeleň tvoria prevažne domáce druhy. Podiel introdukovaných drevín je nízky. Tento fakt možno považovať za pozitívny z hľadiska obrazu vidieckeho sídla a jeho prepojenia prostredníctvom vegetačných prvkov s krajinou.

Pietna zeleň v obci je na dobrej úrovni, ale s prevahou introdukovaných ihličnatých drevín. Kvalitu pietnej zelene znižuje starý cintorín, ktorý napriek vysokému podielu funkčných plôch má nízky podiel drevinovej vegetácie so zhoršeným zdravotným stavom. Údržba plochy starého cintorína je nízka, viac-menej žiadna. Tento cintorín možno považovať za významný prvok v rámci obce, nakoľko sa nachádza v jej centrálnej časti, hneď pri hlavnej komunikácii, a svojou nízkou estetickou hodnotou nepriaznivo vplyva na celkový estetický vzhľad sídla. Funkčné plochy zelene pri prvkoch občianskej vybavenosti majú vysoký podiel. Ich funkčnosť je však znížená nízkym podielom drevinovej vegetácie, čo sa prejavilo pri plochách oboch ihrísk a parčíka pri kostole. Futbalové ako aj detské ihrisko je slabo udržiavané. Pre skvalitnenie funkčnosti tejto kategórie zelene je nevyhnutné zvýšenie podielu drevinovej vegetácie a skvalitnenie údržby.

Zhodnotenie abiotických prvkov v obci Jelšovce podľa metodiky Kuczman (2006).

Zhodnotenie abiotických prvkov pietnych miest (božie muky, cintoríny a kostol), požiarna zbrojnica, futbalové ihrisko a družstvo.

Hodnotené abiotické prvky v sídle sú výškovo i tvarom typické pre daný typ sídla. Vyššiu kultúrno-historickú a architektonickú hodnotu majú pietne prvky a požiarna zbrojnica, ktorá sa radí k významným prvkom v sídle.

Zhodnotenie biotických prvkov v obci podľa metodiky Kuczman.

Z analýzy biotických prvkov vyplýva, že zeleň v hodnotenom sídle (pietne miesta, požiarna zbrojnica, poľnohospodárske družstvo a futbalové ihrisko) je výškou, tvarom, textúrou, farbou a premenlivosťou prevažne typická pre vidiecke sídla, čo pozitívne vplýva na celkový obraz sídla. V obci sa nachádzajú dreviny s vysokou kultúrno-historickou hodnotou a to pri kostole a božích mukách, ktoré sú z hľadiska hodnotenia abiotických prvkov tiež kultúrno-historicky významné.

VÝSLEDKY MODIFIKOVANEJ METODIKY OVERENEJ V PRAXI

Zhodnotenie zelene v obci Výčapy-Opatovce.

V obci je vysoký podiel funkčných plôch zelene s nízkym podielom drevinovej vegetácie a to najmä v uličných priestoroch, v priestoroch cintorínov ako aj pri motoreste a deliacom páse. Úroveň údržby plôch zelene je na dobrej, miestami nevyhnutnej úrovni. V obci je málo kvitnúcich krov a stromov, trvalkových záhonov, čo sa odráža na nízkej celoročnej farebnej premenlivosti hodnotených plôch. Na nízku farebnú premenlivosť vplýva aj fakt, že v obci je vysoké zastúpenie ihličnatých drevín. Vhodnou dosadbou kvitnúcich krov v uličných priestoroch a pri objektoch občianskej vybavenosti sa zvýši funkčnosť ale aj estetické pôsobenie týchto plôch.

Zhodnotenie zelene v obci Veľké Zálužie.

Zeleň v obci má nevyhnutnú údržbu, či už uličných priestorov, pietnej zelene alebo občianskej vybavenosti. Niektoré uličné priestory sú tvorené zeleňou predzáhradiek, pozdĺž hlavnej komunikácii vedie len pás trávinatej plochy, bez výsadby. Dosadbou vhodných stromov a krov, ako aj výsadbou kvetinových záhonov, by sa zvýšila funkčnosť tejto zelene, celkové farebné pôsobenie s celoročnou premenlivosťou a estetické pôsobenie.

Zeleň pietnych miest je v zlom stave, cintoríny majú nízky podiel funkčných plôch a drevinovej vegetácie s minimálnou údržbou. Starý cintorín má vysoký podiel funkčných plôch s vysokým zastúpením drevinovej vegetácie a však údržba tohto priestoru je na nízkej

úrovni respektíve žiadna. Tento cintorín možno z historického hľadiska považovať za významný prvok obce a preto je nevyhnutná jeho rekonštrukcia a revitalizácia. Svojou estetickou hodnotou znižuje celkový estetický vzhľad sídla.

Zeleň školských plôch má v podstate vysoký podiel funkčných plôch a drevinovej vegetácie. Zeleň pri detskom ihrisku tvorí iba trávnatá plocha a vhodnou výsadbou stromov a krov by sa naplnila hygienická funkcia tohto priestoru.

Občianska vybavenosť má nízky podiel plôch zelene a drevinovej vegetácie s minimálnou údržbou. Na ploche pred poštou a obecným úradom je trávnatá plocha bez drevinovej vegetácie. Výsadbou kvitnúcí krov a stromov, by sa zvýšilo celkové esteticko-architektonické pôsobenie tohto priestoru. Hygienická funkčnosť pri potravinách s parkoviskom sa zvýši dosadbou drevinovej vegetácie.

4.2 Porovnanie metód použitých pri hodnotení zelene vidieckeho sídla

Metodika VEGA 1/7661/20 zahŕňa hodnotenie zelene v urbanizovanom prostredí z mnohostranného hľadiska jej polyfunkčných účinkov. Jednotlivé kategórie zelene sú triedené podľa ich priestorovo-funkčného uplatnenia a podrobnejšie hodnotenie z hľadiska sortimentačnej skladby, kvality rastu a vývoja, odolnosti voči negatívnym vplyvom prostredia a pod. Kvalita jednotlivých kategórií je vyjadrovaná v čiastkových i súborných koeficientoch, ktoré umožňujú komplexný pohľad na zeleň a usmerňujú jej ďalšie rozširovanie a ochranu.

Metodické ukazovatele sa zaoberajú hodnotením zelene vo výrazne antropizovanom prostredí, v sídlach mestského typu. Rieši uplatnenie na základe polyfunkčných účinkov – hygienických, bioklimatických, esteticko-architektonických, bioticko-homeostatických (ekologických), všeobecne ochranných (napr. vodochranných, pôdnochranných, protieróznych, izolačných protihlukových, protiprachových a iných).

Miera funkčnosti zelene s ohľadom na jej mnohostranné (polyfunkčné) účinky je posudzovaná podľa podielu funkčných plôch t. j. (podielu plôch pokrytelných zeleňou a podielu drevinovej vegetácie na nich), vzrastlosti porastov, ich zdravotného stavu, a súčasnej úrovne údržby. Tieto hodnoty súčasne podmieňujú kvalitu estetického pôsobenia. Kritériá hodnotenia určujúcich a korigujúcich faktorov sú základom z ktorého sa odvodzuje požiadavka vykonania potrebných opatrení, orientačné finančné náklady podľa jednotlivých kategórií zelene. Tieto údaje sú priamo využiteľné v rozhodovacom procese príslušných správnych orgánov (Mestské úrady, Správy kúpeľov, Správy rozsiahlych industriálnych komplexov a pod.).

Metodika Kuczman je zameraná na vizuálne hodnotenie obrazu v sídle vidieckeho typu. Jej snahou je objektivizácia hodnotenia vybraných prvkov. Hodnotenie sa uskutočňuje na základe priestorového rozboru prvkov abiotického a biotického charakteru. Hodnotí sa estetická kvalita, kultúrno-historická hodnota a architektonická kvalita prvkov. Návrhy opatrení smerujú k vyzdvihnutiu kvality prvkov a tým k zlepšeniu hodnoteného obrazu.

V rámci abiotických prvkov sa sledovali prvky drobnej architektúry, prvky religiózneho charakteru a pod. v rámci biotických prvkov sa hodnotili dreviny a kvetinové záhony. Biotické prvky sa podrobnejšie rozdelili na bodovú a skupinovú zeleň. Podľa Supuku (1999) bodovú zeleň tvorí 1 až 3 jedince pri sebe (strom alebo ker) bez vzájomného zápoja, bez zreteľného vnútra porastu a okrajového plášťa a skupinová – vzniká zosadbou, alebo sukcesnou cestou a líniová zeleň – jeden alebo viacradový pás vegetácie, prípadne bez zreteľných radov, pričom šírka je maximálne 30% dĺžky.

4.3 Zhrnutie výsledkov

Uvedenými metodikami boli zanalyzované tri vidiecke sídla. V každom sídle bola hodnotená uličná zeleň, zeleň školských zariadení, pietne zeleň a zeleň občianskej vybavenosti.

Zo zistených hodnôt jednotlivých klasifikátorov možno konštatovať, že uličná zeleň má podiel funkčných plôch nízky, v niektorých prípadoch nedostatočný, s čím úzko súvisí podiel drevinovej vegetácie na funkčných plochách. Vo väčšine prípadov bola v hodnotených sídlach uličná zeleň nahradená zeleňou predzáhradiek. Pozitívne možno hodnotiť použitie kvetinových výsadiel v stiesnenom uličnom priestore, ktoré však neboli použité vo všetkých analyzovaných sídlach porovnateľným podielom. Údržba bola vo väčšine hodnotených ulíc na nízkej – nevyhnutnej úrovni.

Hodnotená zeleň v školských zariadeniach mala dostatočný podiel funkčných plôch, tie však neboli pokryté drevinovou vegetáciou tak, aby mohla plniť predovšetkým hygienickú funkciu. Úroveň údržby bola taktiež na nízkej – nevyhnutnej úrovni. V areáloch školských zariadení bol zaznamenaný vyšší podiel ihličnatých a introdukovaných drevín, ktoré boli často umiestnené v blízkosti budov, čím zamedzovali najmä prístup svetla do jednotlivých priestorov.

Zeleň pri objektoch občianskej vybavenosti mala vysoký podiel funkčných plôch v obci Výčapy-Opatovce a naopak v obci Veľké Zálužie bol podiel funkčných plôch veľmi

nízky ako aj podiel drevinovej vegetácie. Na týchto plochách prevládali ihličnaté a introdukované dreviny, ktoré na daných miestach plnili svoju esteticko-architektonickú a reprezentačnú funkciu. Údržba hodnotených plôch bola na nevyhnutnej úrovni.

V obci Výčapy-Opatovce na základe analýz možno konštatovať, že pietna zeleň má vysoký podiel funkčných plôch a drevinovej vegetácie na týchto plochách, okrem obecných cintorínov, kde zreteľne absentovala aj údržba existujúcej zelene. Pietna zeleň v oboch obciach pozostáva predovšetkým z ihličnatých drevín s vyšším podielom introdukovaných drevín. V obci Veľké Zálužie je nízky podiel funkčných plôch ako aj drevinovej vegetácie a to najmä na obecných cintorínoch s výrazne zanedbanou údržbou.

5 ZÁVER

Slovenská dedina je nositeľom významných a špecifických hospodárskych, sociálnych, kultúrnych, ekologických a sídelných hodnôt a aktivít, ktoré predstavujú i bohaté kultúrne, historické, sociálne a architektonicko-urbanistické dedičstvo. Je preto nevyhnutné rešpektovať špecifikum našej dediny, kde potreba vytvorenia kvalitatívne nových existenčných a rozvojových podmienok a predpokladov vyžaduje systémové zmeny, spojené s procesom sebauvedomenia si sídla a sídelného spoločenstva ako základného subjektu obnovy a rozvoja dediny.

Súčasný stav vidieckeho osídlenia Slovenska je výsledkom dlhodobého historického vývoja. Výrazný vplyv na vidiek a krajinu však mal hlavne vývoj posledných 40 rokov socialistickej politicko-správnej a ekonomickej orientácie, ktorý tiež priniesol množstvo zmien, ako napríklad zrušenie súkromného podnikania, plánovanie a riadenie hospodárskych aktivít štátom (Štěpánková, 1999).

Predmetom riešenia práce bolo zhodnotenie stavu zelene prostredníctvom modifikovanej metodiky vo vybraných vidieckych sídlach, kde hlavnou snahou bolo poukázať na kvalitu zelene vo vidieckom prostredí a na základe zhodnotenia podľa stanovených kritérií zlepšiť kvalitu a funkčnosť zelene.

Terénnym prieskumom obcí bolo zistené, že zeleň na analyzovaných plochách jednotlivých obcí výrazne absentuje, prevládajú introdukované a ihličnaté dreviny a úroveň údržby ja na nízkej úrovni. Z výsledkov analýz teda vyplýva, že v hodnotených sídlach je nutná výsadba, obnova a revitalizácia drevinovej vegetácia, ktorá by bola nie len estetická, ale aj funkčná v daných priestoroch.

K celkovej obnove vidieckeho sídla, najmä zelene v sídle by mohli prispieť nielen občania, ale aj obecné úrady a to tak, že by poskytli zjednocujúce prvky (napr. formou stromoradií). Finančné prostriedky na revitalizáciu a obnovu sídiel je možné získať formou podpory z programov „obnova dediny“, „Leader“, „Regionálny operačný program“ a „Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013“.

Komunikácia s odborníkom vo forme poradenstva má tiež význam a mohla by prispieť k zvýšeniu funkčnosti zelene vo vidieckom sídle. Komunikácia s odborníkom môže usmerňovať napríklad výber vhodných druhov a tým predchádzať chybám pri výsadbe, ktoré bývajú odhalené až po uplynutí desaťročí. Odráža sa to napríklad v žiadostiach o povolenie výrubu, zle umiestnených stromov, vo vrastaní korún stromov do nadzemných vedení, v neprehľadnosti križovania ciest v dôsledku použitia nevhodného sortimentu a podobne.

NÁVRH NA VYUŽITIE POZNATKOV

Doktorandská dizertačná práca je prínosom v oblasti analýz plôch zelene vo vidieckom sídle. Podľa modifikovanej metodiky je možné analýzy plôch zelene kedykoľvek zrekapitulovať. Navrhnutou metódou je možné objektívne posúdiť podiel drevinovej vegetácie, funkčných plôch, zdravotný stav zelene, úroveň údržby, funkčnosť, estetické pôsobenie a na základe získaných hodnôt priamo navrhnúť opatrenia pre zlepšenie funkčnosti a kvality zelene.

Je nevyhnutné permanentné hodnotenie jednotlivých plôch, ich vývoj, smerovanie úprav a údržby na zlepšenie funkčnosti jednotlivých plôch zelene ako aj ich esteticko-architektonického pôsobenia.

Ďalší výskum by mohol nadviazať na komunikáciu odborníkov, záhradných a krajinných architektov, s obyvateľmi a na základe ich odporúčaní sledovať ďalší vývoj zelene verejných priestranstiev s aktívnym zapojením obyvateľov obcí.

6 POUŽITÁ LITERATÚRA

KUCZMAN, G.: Obraz sídla vidieckeho typu. Nitra, 2006.

SUPUKA, J. a kol.: Ekologické princípy tvorby a ochrany zelene. Bratislava : Veda, 1991. 308 s. ISBN 80-224-0128-5

ŠTĚPÁNKOVÁ, R.: Rozvoj a obnova vidieckych sídiel vo vzťahu k poľnohospodárskej výrobe, v kontexte s regionálnymi podmienkami. Nitra: SPU FZKI - Katedra záhradnej a krajinskej architektúry, 1999.

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE VÝČAPY-OPATOVCE. Nitra, 2004

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE JELŠOVCE, Nitra 2001

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE VEĽKÉ ZÁLUŽIE. Nitra, 2005

VEGA 1/7661/20: Vypracovanie metodických ukazovateľov kvality polyfunkčnej zelene v urbanizovanej krajine. Nitra 2002

<http://www.vo.sk/> (2005-11-03)

<http://www.d.jelsovice.szm.sk> (2005-11-04)

<http://www.velkezaluzie.sk> (2005-11-09)

7 ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC AUTORA

AFD Publikované príspevky na domácich vedeckých konferenciách

Rendeková, V., 2005. Zeleň ako priestorovotvorný prvok vidieckého sídla = Verdure as a súpáce creating element of the country settlement. In: Veda mladých 2005 [elektronický zdroj] : III. medzinárodná vedecká konferencia : zborník vedeckých príspevkov, Galanta - Kaskády 21.- 22. septembra 2005. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. - ISBN 80-8069-585-7. - S. 268-274

Rendeková, V., Rovná, K., 2007. Metodicko - analytické hodnotenie zelene v modelovom sídle-obec Rišňovce = Methodical - analytical valuation of the vegetation in the model settlement – Rišňovce. In: Dreviny v mestskom prostredí a v krajine [elektronický zdroj] : aktuálne trendy dendrologického výskumu a praxe, Nitra 22. novembra 2007 : [1. celoslovenská vedecká konferencia] : zborník príspevkov. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. - ISBN 978-80-8069-964-2

Rendeková, V., 2007. Hodnotenie zelene vo vybraných vidieckych sídlach (Výčapy-Opatovce, Jelšovce, Rišňovce) = Valuation of the verdure in selected rural

settlement (Výčapy-Opatovce, Jelšovce, Rišňovce). In: Veda mladých 2007 [elektronický zdroj] : VI. medzinárodná vedecká konferencia : zborník vedeckých príspevkov, Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007, v tlači

AFL Postery z domácich konferencií

Rendeková, V., 2005. Zeleň ako priestorovotvorný prvok vidieckého sídla = Verdure as a space creating element of the country settlement. In: Veda mladých 2005 [elektronický zdroj] : III. medzinárodná vedecká konferencia : zborník vedeckých príspevkov, Galanta - Kaskády 21.- 22. septembra 2005. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. - ISBN 80-8069-585-7

BED

Hillová, D., **Rendeková, V.**, 2008. Racionalizácia údržbových opatrení ako výsledok správneho výberu pestovateľskej technológie v interiérovom dizajne = Rationalization of maintenance proceeding as a result of correct grow technology selection in the interiorplantscape. In: Rastlina- interiér-tvorba II. [Elektronický zdroj] = II. odborný seminár : zborník príspevkov. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2008. - ISBN 978-80-552-0011-8. - S. 5-9

Rendeková, V., 2008. Zamioculcas – rastlina tmavých interiérov = Zamioculcas – interior shadelike plant. In: Rastlina- interiér-tvorba II. [Elektronický zdroj] = II. odborný seminár : zborník príspevkov, Nitra 11.2.2008. - Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2008. - ISBN 978-80-552-0011-8. - S. 28-32